

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXXI, broj 10

11. ožujka 2021.

cijena 200 Ft

Foto: MTI

Bilateralni susret ministra Radovana Fuchsa i dr. Miklósa Káslera

4. stranica

Hrvatski razgovori u Velikoj Kaniži

3. stranica

Mauzolej ugarskih vladara

9. stranica

Obnova keresturske Hrvatske zavičajne kuće

14. stranica

Genij ili mentalni bolesnik?

U zoru 2. srpnja 1961. godine Ernest Hemingway iz ormara uzima svoju omiljenu pušku, sjeda u svoj omiljeni naslonjač i puca sebi u glavu. Jedna od četnica narativnog modernizma i feminističke kritike Virginia Woolf 28. ožujka 1841. godine u džepove kaputa trpa kamenje i ulazi u rijeku Ouse. Najčitanija hrvatska spisateljica i prva hrvatska novinarka Ivana Brlić-Mažuranić ujutro 21. rujna 1938. bez pratnje izlazi u bolnički vrt na zagrebačkom Srebrnjaku kako bi počinila samoubojstvo. Tragična smrt nastupa oko osam sati. Pjesnička i feministička ikona Sylvia Plath 11. veljače 1963. stavlja ispod vrata kuhinje mokre krpe, gura glavu u pećnicu i pušta plin. Nažalost, popis bi se mogao nastaviti još nizom imena slavni književnika. Većinom su ti poznati i priznati čarobnjaci riječi patili od depresije, napada halucinacija ili paranoje. Već je od početka 19. stoljeća jasno da umjetnike zapravo iznad prosječnog uzdižu njihove individualne vizije o svijetu. Oni su sposobni ukazati na veze, skrivenu ljepotu i tamu koje su u osnovi nevidljive za prosječnu osobu. Ove hipersenzibilne osobe danima žive u izolaciji, tijekom rada, pisanja. Pisac prepričava svoje osjećaje. Zapravo, on živi od vlastitih osjećaja. Osjetljiv je na promjene u svijetu, ali najviše na ljudske interakcije. Neshvaćen i neprihvaćen, genij vremena. Njegova su djela nadživjela desetljeća i mi ih i dandanas rado čitamo. Dobar promatrač neizbježno se suočava sa slikom sebičnih, arogantnih, pohlepni ljudi, a ako cijeli životni vijek živi u takvom okruženju vremenom postaje sjedinjen s njima. To može rezultirati dobrim književnim djelima i uzne-mirenom psihom. Hemingway je jednom izjavio; „Velik je trik pisati na način kako ljudi razgovaraju“. Istraživači Mark Batey i Adrian Furnham uspoređivali su biografije i djela mnogih poznatih osoba od Virginije Woolf preko Roberta Schumann i Michelangela do Ernesta Hemingwaya, koje su posvjedočile Kaufmanove tvrdnje o tzv. „Sylvia Plath efektu“, suodnosu kreativnosti i poremećaju raspoloženja. Iako se čini da postoji bezbroj argumenata u korist suodnosa između kreativnosti i mentalnih bolesti, po tom pitanju nema konsenzusa u znanstvenim krugovima. Kreativni čovjek uvijek se kreće na granici razuma i ludila, zar ne? *Kristina*

Glasnikov tjedan

Veliki su i značajni dani pred nama, obljetnica četrdesetosmaške revolucije. Tada su se počela događati gibanja „naroda“ kako bi se ojačao u prvom redu politički i ekonomski status mađarskih zemalja krune Habsburga.

U vrijeme najvećeg procvata zemalja Habsburške krune, početkom 18. stoljeća nije bilo važno pitanje jezika, niti pojam političke nacije koji postaje dominantan u 19. stoljeću, a posebice nakon ukidanja feudalnih uređenja, stvaranjem saveza država i ubrzanim razvojem kapitalizma. Habsburgovci se rukovode kriticom kako „božjom voljom data jezična raznolikost jača državu“, dok je službeni jezik latinski. Primjena Ratio Educationis slabi položaj latinskog jezika, a 1784. godine njemački

jezik i zakonom postaje službeni jezik Habsburgovaca, uz veliko negodovanje mađarske aristokracije koja optužuje Josipa II. kako ne drži mađarski jezik dovoljno razvijenim da bi se on učio u školi. Mađari i nadalje službenim jezikom drže latinski nazivajući ga „očinskim jezikom“. Počinje borba Mađara za priznavanje statusa mađarskog kao službenog jezika umjesto latinskog. Mađarski postaje zakonom državni jezik Ugarskog sabora 1844. Od 1790. Ugarski sabor donio je osam zakona kako bi u što širem krugu digao status mađarskog jezika u službenoj upotrebi. Ispčetka paralelno s latinskim, a poslije samostalno. Počinje se oblikovati topos „genus Hungaricum“. Cenzori po tiskarama u Pešti i Budimu postaju sve neprihvatljiviji,

kao i politička i ekonomska supremacija „stranaca“. Traži se jača politička uloga Pešte i Budima, godišnja zasjedanja Ugarskog sabora, nacionalna banka, nacionalna garda.... Kossuth predlaže korjenite reforme na usvajanje Ugarskom saboru.

Prije 173 godine, revolucionari izlaze na ulicu. „Ožujkska mladež“ je oko deset sati prije podne krenula iz kavana prema tiskari „Landerer i Hackenast“, izvikivala je i tražila slobodu tiska i ukidanje cenzure.

Prva među dvanaest teza četrdesetosmaških revolucionara pamfleta pod naslovom „Mit kíván a magyar nemzet. Legyen béke, szabadság és egyetértés“ bila je sloboda tiska i ukidanje cenzure: „Sajtó szabadság a' censura eltörlésével.“

„Prva među dvanaest teza četrdesetosmaških revolucionara pamfleta pod naslovom „Mit kíván a magyar nemzet. Legyen béke, szabadság és egyetértés“ bila je sloboda tiska i ukidanje cenzure: „Sajtó szabadság a' censura eltörlésével.“

Stoga se uz ostalo dana 15. ožujka obilježava u Mađarskoj kao Dan tiska.

Petőfi, Irinyi, Jókai, Vasvári tražili su tiskanje Dvanaest točaka i Nacionalne himne. Heckenast je isto formalno odbio pozivajući se na nedostatak cenzorske dozvole, ali osjetivši duh vremena bilo je to samo poradi – kako bi se danas reklo

– „zapisnika“. Na to je kako su kasnije pričali sudionici događanja Irinyi rekao: preuzimamo tiskaru i u ime naroda tražimo tiskanje naših rukopisa. Heckenast je spremno popustio, štoviše, odmah je rukopise preveo na njemački jezik. Naime, tada je velikom broju stanovnika Budima i Pešte njemački bio materinski jezik. Petőfi je iste večeri rekao: „Danas se rodila mađarska sloboda, jer okovi su pali s mađarskog tiska. Zapitao se ima li ikoga tko misli da bez slobodnog tiska bilo koji narod može biti slobodan, te uskliknuo: „budi pozdravljena na svoj rođendan mađarska slobodo!“ Dan mađarskog tiska se obilježava 15. ožujka.

Branka Pavić Blažetin

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

HRVATSKI *glasnik*

Posjet predsjednika HDS-a Velikoj Kaniži

Na poziv počasnog konzula R. Hrvatske u Velikoj Kaniži dr Atile Kosa pomurski je grad posjetio predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gudan, koji se sastao s gradonačelnikom Lászlóm Baloghom, državnim tajnikom Péterom Cseresnyésum, predsjednikom Hrvatske samouprave Velike Kaniže Stjepanom Prosenjakom, predsjednicom Hrvatske samouprave Zalske županije Marijom Vargović i supredsjedateljem EGTS-a „Regija Mura” Ladislavom Prekšenom. Na sastanku je bilo riječi o aktualnim pitanjima, mogućnostima pružanja pomoći stradalima u potresu, vjerskim i kulturnim temama te provedbi projekta novog mosta na Muri kod Kerestura i Kotoribe.

Sastanak je započeo tiskovnom konferencijom u gradskoj vijećnici na kojoj je objavljeno kako je investitor Nemzeti Infrastruktura Fejlesztő Zrt. izabrao projektanta koji će izraditi glavni projekt mosta. Od sedam prijavljenih ponuditelja izabrana je tvrtka Roden Mernöki Iroda Kft. s ponudom od 57,1 milijuna forinti. Tvrtka će izraditi studiju izvodljivosti, studiju o utjecaju na okoliš i pokrenuti ishođenje dozvola od raznih uprava za zaštitu okoliša. Glavni projekt osim mosta u dužini od 170 metara sadrži i projektiranje državne ceste s dvije prometne trake u dužini od 1595 metara, odnosno izgradnju 3295 metara biciklističke staze.

Na konferenciji je bilo riječi i o unapređenju prekograničnih veza te boljem povezivanju pomorskoga grada sa susjednim gradovima s druge strane granice. Predsjednik Hrvatske državne samouprave zahvalio se na potpori i podršci koju Grad Velika Kaniža

Na tiskovnoj konferenciji objavljeno je ime glavnog projektanta mosta na Muri

Razgovor u prostorijama konzulata

već desetljećima pruža tamošnjoj hrvatskoj zajednici te na donaciji za stradale u potresu. Nakon konferencije razgovori su se nastavili u prostorijama konzulata, gdje su se pridružili predsjednica Hrvatske samouprave Zalske županije Marija Vargović i supredsjedatelj EGTS-a „Regija Mura” Ladislav Prekšen. Na konzulatu se nevezano razgovaralo o položaju hrvatske nacionalne manjine u Pomurju, budućim zajedničkim projektima i daljnjoj financijskoj pomoći stradalima u potresu u Petrinji. Počasni konzul predložio je da se u Zalávaru (Blatnogradu) postavi spomenik solunskoj braći sv. Ćirilu i Metodu, odnosno glagoljstvu, kako bi se obilježilo da se na području županije kršćanstvo širilo na staroslavenskom jeziku. O tome postoje i dokazi, naime u blizini mjesta su pronađeni nalazi s oblatim glagoljičnim natpisi. Prema njegovom mišljenju važni su svi aspekti zajedničke prošlosti Hrvata i Mađara iz kojih se može crpiti snaga za budući razvoj. Predsjednik HDS-a obećao mu je pomoć, prema planovima spomenik bi se ostvario još ove godine uz financijsku po-

dršku krovne organizacije Hrvata. Razgovaralo se i o popisu stanovništva naredne godine: bilo bi dobro kad bi se tijekom popisa doista stekla vjerodostojna slika o brojnosti hrvatske zajednice. Prema dosadašnjim iskustvima statistički podaci ovise i o sastavu popisivačkog tima, jer pri prethodnom popisu u tom pogledu bilo je nemara. Hrvatska državna samouprava prije popisivanja kontaktirat će hrvatska naselja i samouprave, uz odgovarajuće instrukcije. Potaknuto je pitanje vjerskog života na hrvatskome jeziku. Sastanku je prisustvovao i maturant Hrvatske osnovne škole i gimnazije u Budimpešti, rodom iz Kerestura Martin Benceš, koji bi svoje školovanje želio nastaviti na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Pomurska zajednica već desetljećima nema hrvatskog svećenika, taj nedostatak pokušava se nadoknaditi povremenim gostovanjima svećenika iz Hrvatske, no tu praksu je potpuno prekinula pandemija. Bila bi ogromna pomoć za zajednicu kad bi mladić rodom iz Pomurja završio studij teologije u matici. Predsjednik HDS-e obećao je pomoć, rekavši kako će se informirati o mogućnostima realizacije. Bilo je riječi i o dodatnoj pomoći stradalima u potresu, predsjednik HDS-a zahvalio se pomurskoj zajednici na dosadašnjoj pomoći. Oni su reagirali među prvim, a novčana sredstva prikupljaju i sada. Predsjednik je naglasio kako se na račun Hrvatske državne samouprave i dalje mogu uplaćivati donacije – do sada je prikupljeno blizu 17 milijuna forinti, no smatra da će konačni iznos biti blizu 20 milijuna. Prikupljena financijska sredstva po dogovoru bit će uložena u obnovu Glazbene škole u Petrinji, procjena štete je u tijeku. Donacija će biti doznačena kao zajednička pomoć hrvatske zajednice iz Mađarske. Državna samouprava će pomoći stradalima i time što će djeci stradalih obitelji u Odmaralištu Zavičaj u Vlašićima ponuditi jednotjedni boravak. Među ostalim bilo je riječi i o aktualnim natjecajima za nacionalne manjine i daljnjim mogućnostima prekogranične suradnje. Na kraju se predsjednik Gudan zahvalio počasnom konzulu dr. Atili Kosu što prati aktivnosti hrvatske zajednice, kao i na pomoći koju pruža pomoću svojih veza s maticom.

Beta

Bilateralni susret ministra Radovana Fuchsa i dr. Miklósa Káslera

U Ministarstvu ljudskih resursa u Budimpešti 18. veljače 2021. održan je bilateralni sastanak ministra znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske Radovana Fuchsa i ministra ljudskih resursa Mađarske dr. Miklósa Káslera. Dvojica ministara razmijenili su iskustva o odgojno-obrazovnom radu za vrijeme pandemije koronavirusa, nastavi na daljinu, pitanju obrazovanja hrvatske i mađarske nacionalne manjine te mogućnostima buduće suradnje. Razgovaralo se i o usuglašavanju trogodišnjeg plana i programa suradnje ministarstava. Nakon sastanka ministri su održali tiskovnu konferenciju.

Na samom početku, ministar znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske Radovan Fuchs zahvalio je mađarskoj Vladi i ministru Kásleru na potpori u resoru obrazovanja u području koje je pogođeno katastrofalnim potresom. „U prvom redu razmotrili smo mogućnost razmjene određenog broja učitelja i nastavnika, tako da bi jedan broj učitelja i nastavnika iz Mađarske došao predavati u Hrvatsku u školama gdje je nastava za mađarsku nacionalnu manjinu i obrnuto, određeni broj Hrvata u škole gdje je nastava za pripadnike hrvatske nacionalne manjine u Mađarskoj“, rekao je ministar Fuchs, pridodavši kako smatra važnim da nastavu jezika izvode izvorni govornici iz dviju država. Naglasio je zajedničku dugotrajnu povijest dvaju naroda, koja također pruža mogućnosti za zajednička istraživanja i organiziranje različitih skupova na kojima bi dolazilo do razmjene mišljenja, podataka i dogovora o daljnjim koracima moguće suradnje. Ministar ljudskih resursa dr. Miklós Kásler zahvalio se kolegi Radovanu Fuchsu na uzvratnom posjetu, unatoč teškim epidemiološkim prilikama. „Zaključili smo da su mađarsko-hrvatski odnosi posljednjih godina doživjeli renesansu, i to prije svega u području kulture i obrazovanja“, izjavio je ministar Kásler. Naglasio je kako su razmotrena zajednička događanja koja predstavljaju prekretnicu u intelektualnom razvoju dviju država, pri čemu važnim smatraju uzajamno prevođenje mađarske i hrvatske književnosti, školovanje narodnosnih pedagoških djelatnika i organiziranje usavršavanja za mađarske i hrvatske pedagoške djelatnike u matici. Mađarski ministar je napomenuo da se razgovaralo i o mogućnostima unapređenja znanstvene suradnje, a pored tehničkih mogle bi se uključiti i pojedine društvene znanstvene discipline, prvenstveno one od uzajamnog interesa. Ministri su mišljenja da je digitalna nastava otvorila i neke nove mogućnosti koje treba koristiti i na međunarodnoj razini. „U potpunosti smo suglasni po pitanju proširenja odnosa u obrazovanju i istraživanju“, zaključio je na kraju ministar ljudskih resursa dr. Miklós Kásler. Kako nam je rekao ministar znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske Radovan Fuchs, razgovori s mađarskim kolegom bili su vrlo zanimljivi, dobri i prijateljski. Ragovaralo se o suradnji u području obrazovanja, a u fokusu su bile i manjine, hrvatska manjina u Mađarskoj te mađarska manjina u Hrvatskoj. „Odnosi su generalno dobri, razgovarali smo i o njihovom podizanju na još višu razinu, jer po svim informacijama koje dobivamo, hrvatska nacionalna manjina u svojim školama ima veliku potrebu za izvornim govornicima hrvatskog jezika. Mislim da smo tu napravili dobar pomak“, ocijenio je ministar Fuchs, pridodavši kako potpisivanje trogodišnjeg plana i programa suradnje dvaju ministarstava očekuje krajem travnja.

Ministri Radovan Fuchs i dr. Miklós Kásler na tiskovnoj konferenciji

Kristina Goher

Poziv za podnošenje nominacija za nagradu „Pro Cultura Minoritatum Hungariae“ 2021.

Državno tajništvo za odnose s vjerskim i narodnosnim zajednicama pri Uredu predsjednika Vlade objavljuje poziv za podnošenje nominacija za nagradu „Pro Cultura Minoritatum Hungariae“ 2021.

Državno tajništvo za odnose s vjerskim i narodnosnim zajednicama Ureda predsjednika Vlade objavljuje poziv za podnošenje nominacija za nagradu „Pro Cultura Minoritatum Hungariae“. Opći zamjenik predsjednika Vlade dodjeljuje nagradu za kulturna i prosvjetna postignuća predstavnicima narodnosti koje žive u Mađarskoj. Uz nagradu se dodjeljuju spomen-medalja i počasna diploma. Nagrada „Pro Cultura Minoritatum Hungariae“ dodjeljuje se za istaknuta postignuća u području očuvanja i unapređenja kulturne baštine i materinskog jezika te doprinos suživotu među narodima Karpatskog bazena (primjerice, u kulturnom i javnom životu, obrazovanju, narodnosnim medijima, u području neprofesionalnih umjetničkih aktivnosti i unapređenju narodnosne kulture) onim pojedincima i organizacijama koji žive ili djeluju u Mađarskoj i pripadaju nekoj od priznatih narodnosti. Nagrada „Pro Cultura Minoritatum Hungariae“ dodjeljuje se prema Uredbi ministra bez lisnice broj 6/2018.(XII.21.). Nagradu će uručiti ministar u sklopu obilježavanja Svjetskog dana kulturne raznolikosti za dijalog i razvoj (21. svibnja), na svečanoj Narodnosnoj gali u organizaciji Državnog tajništva za odnose s vjerskim i narodnosnim zajednicama. Nagradu dodjeljuje opći zamjenik predsjednika Vlade. Broj nagrađenih može biti najviše 13, prema broju priznatih narodnosti u Mađarskoj. Nominacije s podacima i detaljnim obrazloženjem podnose se na priloženom obrascu do 12. ožujka 2021. (u roku od 30 dana računajući od objave), i to istodobno u papirnoj i elektroničkoj formi na poštansku adresu Državnog tajništva za odnose s vjerskim i narodnosnim zajednicama (1357 Budapest, Pf. 6.) i adresu elektroničke pošte titkarsag_nf@me.gov.hu.

k.g.

Ministar Fuchs sastao se s predstavnicima Hrvata u Mađarskoj

U sklopu službenog posjeta Mađarskoj ministar znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske Radovan Fuchs 19. veljače 2021. sastao se s predstavnicima Hrvata u Mađarskoj. Na sastanku koji je upriličen u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Mađarskoj razmotrene su mogućnosti razvoja hrvatskog školstva u Mađarskoj, kao i pitanja gostujućih nastavnika iz matice, pisanja i uređivanja novih udžbenika za hrvatski jezik i književnost te usavršavanja prosvjetnih radnika u Hrvatskoj.

Na sastanku su sudjelovali hrvatski veleposlanik Mladen Andrić, članovi hrvatske delegacije, tajnica Kabineta ministra Kristina Gerber Sertić, načelnik Sektora za nacionalne manjine Nandor Čapo, savjetnica ministra Vlasta Mijić, načelnik Samostalnog sektora za koordinaciju europskih poslova i međunarodnu suradnju Želimir Kramarić, glasnogovornik Hrvata u Mađarskoj Jozo Solga, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gudan, ravnateljica Hrvatskog pedagoškog i metodičkog centra Zsanett Vörös, ravnateljica HOŠIG-a Ana Gojtan, ravnateljica sambotelskog Hrvatskog vrtića i osnovne škole Mate Meršić Milodarić Edita Horvat Pauković i ravnateljica koljnofske Hrvatske osnovne škole i vrtića Mihovil Naković Agica Sárközi. Na sastanku su razmotrene mogućnosti unapređenja hrvatskog školstva u Mađarskoj, kao i pitanja gostujućih nastavnika iz matice, pisanja i uređivanja novih udžbenika za hrvatski jezik i književnost te usavršavanja hrvatskih pedagoških djelatnika u Hrvatskoj.

Predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gudan naglasio je kako mu je izuzetno drago zbog susreta s ministrom znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske Radovanom Fuchsom, jer je riječ o prvom susretu s ministrom u njegovom drugom predsjedničkom mandatu. Obrazovanje hrvatske zajednice u Mađarskoj za HDS je vrlo važno, strateško pitanje. „Ministra Fuchsa izvijestio sam kako je HDS prije dvije godine odlučio provesti reformu hrvatskog obrazovanja u Mađarskoj, i to prvenstveno u stručnom i kadrovskom smislu te području infrastrukture. U sklopu toga započeli su radovi na obnovi i proširenju pečušskog Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog

Sudionici sastanka u društvu ministra znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske Radovana Fuchsa

doma Miroslav Krleža, a u proljeće će započeti i radovi na proširenju Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu. Završena je i prva faza obnove Hrvatskog vrtića i osnovne škole Mate Meršić Milodarić u Sambotelu, a potporu mađarske Vlade dobile su i druge institucije, mislim tu na koljnofsku i petrovoselsku školu. Istaknuo sam kako zahvaljujući potpori mađarske Vlade nastavnici koji predaju hrvatski jezik mjesečno primaju narodnosni doplatu u vrijednosti od oko 2000 kuna. Povod za današnji susret s ministrom, a među ostalim i tema jučerašnjeg sastanka dvaju ministara bilo je uvođenje sustava koji će omogućiti dovođenje gostujućih učitelja i nastavnika iz matice u pojedine škole u kojima se predaje hrvatski jezik i književnost”, izjavio je predsjednik Gudan, pridodavši kako bi se time osnažile jezične kompetencije i identitet Hrvata u Mađarskoj.

Ravnateljica Hrvatskog pedagoškog i metodičkog centra Zsanett Vörös naglasila je da se pored dovođenja gostujućih učitelja i nastavnika iz matice razgovaralo i o pisanju i uređivanju novih udžbenika za hrvatski jezik i književnost, prvenstveno za polaznike škola s predmetnom nastavom. Novi udžbenici trebaju biti usklađeni s ciljevima, načelima te odgojno-obrazovnim ishodima učenja hrvatskog jezika i kurikulumu nastavnog predmeta hrvatskog jezika i književnosti. „Mislim da bi nam u tome mogli pomoći i stručnjaci iz matice, kao i u organiziranju seminara za učitelje i nastavnike hrvatskog jezika i književnosti”, izjavila je ravnateljica Zsanett Vörös. Sustav gostujućih učitelja i nastavnika iz matice zajednički će osmisliti ravnateljica Zsanett Vörös i nadležni predstavnik ministarstva.

Kristina Goher

Veliki planovi santovačke šokačke udruge

Kupnja stare seoske kuće, nove klupske prostorije i zavičajna kuća

Kada je četrnaest mladih santovačkih Hrvata 2017. godine obnovilo rad Državne udruge šokačkih Hrvata čiji je rad potpuno utihnuo smrću dugogodišnjeg predsjednika Stipana Pančića, za novog predsjednika izabran je Stipan Kovačev, od listopada zastupnik santovačke Hrvatske smaouprave, a za zamjenika Gabor Varga, koji je u međuvremenu izabran za santovačkog načelnika.

Za samo nekoliko godina, pod novim vodstvom šokačka udruga je uistinu živnula. Naslijedivši oronulu klupsku zgradu, klupske prostorije sa zapuštenom zavičajnom zbirkom, narodnom nošnjom, tkaninama, glazbalima i tradicijskim predmetima, društvenim radom članova i raspoloživim skromnim sredstvima Udruga je krenula u spašavanje svega onoga što se može spasiti, obnoviti.

Predsjednik šokačke udruge Stipan Kovačev

U samo tri godine Udruga je ostvarila niz kulturnih programa koji iz godine u godinu privlače sve veći broj šokačkih Hrvata, ali i brojne simpatizere. Redovita su postala godišnja okupljanja članstva koje je s početnih desetak članova u međuvremenu poraslo na blizu šezdeset. Sa željom da u buduću postanu tradicijom organizirane su kulturne, gastronomske i sportske priredbe kao što su Pjesmarica fest - Susret hrvatskih tamburaških orkestara u spomen pedagogu, glazbeniku i kulturnom djelatniku Stipanu Pančiću mladšem, Šokački piknik uz pripremanje i kušanje tradicionalnih jela, Hrvatski malonogometni turnir, Predstavljanje hrvatskih vinara i kušanje vina, te Biciklijada i izlet u Kopačevo. Prošle godine objavili su izdanje pod naslovom „Baština santovačkih šokačkih Hrvata“, uz predstavljanje tradicionalnih godišnjih narodnih i obiteljskih običaja, a na fotografijama je predstavljena i izvorna šokačka nošnja. Nažalost, nije se moglo ostvariti predstavljanje izdanja planirano na priredbi Pjesmarica fest.

Drugu godinu zaredom krajem listopada prošle godine organizirali su „Šokački piknik“. Kako nam je kazao predsjednik Kovačev, na priredbi se zbog bojazni od zaraze koronavirusom nije okupilo toliko ljudi kao prošle godine, ali članstvo se odazvalo gotovo u potpunom broju, bilo je i gostiju, dok su mnogi posjetitelji došli i kupljene porcije ponijeli svojim kućama. Pripremana je svinjetina ishode peke, grah u zemljanom loncu, pljeskavica u lepinji i mučkalica.

„Nažalost, zbog pandemije koronavirusa ove godine nismo mogli organizirati sve tradicionalne priredbe koje smo planirali. S jedne strane zbog zaštitnih mjera koje su uvedene, a s druge jer su zbog pandemije poništeni natječaji za kulturne programe 2020. godine. Nakon ublažavanja zaštitnih mjera, tijekom ljeta održali smo godišnju Skupštinu Udruge, a u okviru već tradicionalnog Dana Santovaca 22. kolovoza organizirali smo veliku glazbenu, plesnu i pjevnju priredbu, povijesnu igru o Anici i Rodoljubu s naslovom „Poruka jedne santovačke tragedije“, koju smo pripremali više godina. Posljednju ovogodišnju priredbu, Šokački piknik organizirali smo krajem listopada“, kazao nam je predsjednik Stipan Kovačev.

Stara seoska kuća na Trgu Alkotmány – buduća zavičajna kuća i sjedište udruge

Prema njegovim riječima za 2020. godinu od Fonda „Gábor Bethlen“ dobili su operativnu potporu u iznosu 2,5 milijuna forinta. Uspješna su bila i tri predana natječaja za kulturne sadržaje, s jedne strane za izdanje o istaknutim, glasovitim Santovcima, s druge za zvučnu knjigu Marka Dekića, istaknutog pjesnika Hrvata u Mađarskoj, nadalje za organiziranje „Pjesmarice fest II“.

Zbog pandemije ti su natječaji poništeni, ali su umjesto toga dobili 2 milijuna forinti na posebnom natječaju za obnovu stare klupske zgrade. Tako su nakon popravka krova izmijenili stare prozore i vrata na zgradi, koju će u buduću koristiti kao skladište. Putem natječaja u sklopu Programa „Mađarsko selo“ osvojili su potporu u iznosu

od 6 milijuna forinti za kupnju zgrade stare seoske kuće. Na taj način ostvarit će davnu želju za novim klupskim prostorijama te za jednom zavičajnom kućom, s bogatom zbirkom koju je sakupio prethodni vlasnik zgrade, priznati slikar János Szurcsik, sa zavidno bogatom zbirkom tradicionalnih predmeta, namještaja i rukotvorina, ali i vlastitih slika s temom šokačkih Hrvata. Od tri prostorije jedna jedna će poslužiti kao klupska prostorija, a druge dvije kao izložbeni prostor. Na natječaju Fonda „Gábor Bethlen“ za 2021. godinu dobili su 1 400 000 forinti za funkcioniranje. Osim toga natjecali su se i za financiranje kulturnih projekata, za programe koji prošle godine nisu mogli biti ostvareni.

Članovi KUD-a „Veseli Santovci“ u predstavi „Poruka jedne santovačke tragedije – Rodoljub i Anica“

S.B.

Nagrada „Za baranjske Hrvate” kozarskom zboru „Biser”

Nastup u Selurincu

čuvare priča i pjesme, a sastaju se na tjednim probama. Odnedavno voditeljici zbora u pripremama za nastupe pomaže i Antuš Vizin. Postarije članice nadaju se i podmlatku te sve zainteresirane rado čekaju u svoj krug. Zbor se rado odaziva sudjelovanju na priredbama u Baranjskoj županiji i šire, redovito sudjeluje na susretu crkvenih zborova u Vršen-di, članovi usavršavanju zborova ako ima prilike za isto..., organizirano sudjeluju hodočašćima. Vole se družiti i usput pjevati na hrvatskom jeziku.

Pjevački zbor „Biser” je utemeljen 2009. godine na inicijativu tadašnjeg zastupničkog tijela Hrvatske samouprave Kozara. Zbor je do sada na svoj repertoar stavio dvjestotinjak pjesama, što svjetovnih, što crkvenih. Zbor djeluje i kao svjetovni i kao crkveni zbor. Pjevaju isključivo na hrvatskom jeziku. Dugo se tražilo najprikladnije ime za zbor, kazala je njegova voditeljica Marica Katić. Članovi zbora su se na kraju odlučili za ime Biser. Pjeva se po dogovoru, zajedno se izabiru pjesme za pjevanje. Članice zbora su do danas bile: Marica Paj Péter, Ljubica Vranešić Becker, Marica Katić Kovačević, Ana Crnković Andres, Katica Šajnović Tot, Katica Horvat, Agika Tot Gulyás, Anuška Horvat Gumhert, Marica Pašić Hofecker, Sara Karacs. U zboru su pjevali i Marko Katić, Péter Fehér, Jelica Jakobović Horvat. Nema događanja u mjestu bez nastupa zbora „Biser”. Njegove su članice predvodnice njegovanja kulture, tradicija i pjesme Hrvata u Kozaru. Sudjeluju u svim priredbama koje priređuje Hrvatska samouprava, u organizaciji i provedbi. Od tradicijskih ženskih poklada, preko Ivanja, festivala sarme, okupljanja oko tradicionalnih adventskih blagdana, svetog Nikole, svete Lucije, Badnjaka... Članice zbora su

U marijanskom svetištu u Đudu

Siječnja 2021. godine zbor vodi kao i do sada Marica Kovačević Katić, a članice su: Marica Paj Péter, Ljubica Vranešić Becker, Ana Crnković Andres, Katica Lang Horvat, Agika Tot Guljaš, Anuška Horvat Gumhert, Marica Pašić Hofecker, Marica Vadasz, Aga Đurak Walczer i Jela Jakobović Horvat. *Branka Pavić Blažetin*

Za baranjske Hrvate

Godišnja nagrada Hrvatske samouprave Baranjske županije, odlukom sedmeročlanog zastupničkog tijela, nakon javnog poziva predlagateljima, dodijeljena je Ani Crnković Andres i Zboru „Biser” iz Kozara. Svake godine samouprava dodjeljuje dvije nagrade „Za baranjske Hrvate” koja se sastoji od plakete i novčane nagrade pojedincima i društvima.

Ovoga puta svečanog uručenja nije bilo zbog pandemije koronavirusa, a obje nagrade su otišle u Kozar.

Nagrada „Za baranjske Hrvate” Ani Crnković Andres

Ana Crnković Andres rođena je 1. kolovoza 1949. godine u Kozaru u hrvatskoj obitelji, od majke Kate Šajnović i oca Antuna Crnkovića. Brat blizanac Vinko Crnković preminuo je 2007. godine. Starija sestra Dragica rođena je 1946. godine. Prvih šest razreda osnovne škole pohađala je u Kozaru, 7.-8. razred u Bogádu. Nije imala mogućnosti dalje se školovati zbog materijalnih razloga. S 14 godina Ana je počela raditi u mjesnoj zadruzi, najprije je godinu dana radila u mljekari, potom u uredu. Kasnije je završila niz škola, tako srednju ekonomsku, tečajeve te obavljala različite uredske poslove. Sve do 2000. godine radila je u zadruzi, tada je ukinuto njeno radno mjesto, a ona je otišla u invalid-

Ana Crnković Andres

sku mirovnu. Godine 1972. godine udala se za Lászlóa Andresza. Od početka braka do danas žive u Kozaru. Imaju dvije kćeri, Ildikó i Andreu. Baka i djed su triju unuka Dalme, Petre i Hanne. Godine 2006. uključila se u rad i postala zastupnica, tada po prvi puta utemeljene Hrvatske samouprave Kozara, a od 2014. godine izabrana je za predsjednicu iste. Ana planira i inicira brojna događanja i projekte Hrvatske samouprave Kozara, okuplja šokačke Hrvate u Kozaru. Inicirala je i izdanje monografije na hrvatskom jeziku „Oj, Kozaru, ti selo na brijegu”, koju je osmislila i uredila Branka Pavić Blažetin, a izdala Hrvatska samouprava Kozara, uz sunakladništvo sa Znanstvenim zavodom Hrvata u Mađarskoj 2016. godine. Aktivna je u mjesnom hrvatskom ženskom pjevačkom zboru „Biser” i jedna od njegovih osnivača te i danas članica. U Kozaru, nekad malom naselju u blizini Pečuha, a danas selu gotovo spojenim s Pečuhom, u kojem 2020. živi oko dvije tisuće stanovnika okuplja zajednicu Hrvata, koja po posljednjem popisu stanovništva 2011. godine broji 90 članova, od kojih je njih 85 bilo upisano 2019. godine u hrvatskom biračkom popisu te je njih 73 pristupilo narodnosnim izborima.

Branka Pavić Blažetin

Predstavljamo vam...

Bajski KUD „Bunjevačka zlatna grana”

Zlatna grana hrvatskoga stabla

KUD „Bunjevačka zlatna grana”, koji pod ovim novim imenom djeluje od 2005. godine, ove godine obilježava 15. obljetnicu rada. Naime, društvo se smatra nasljednikom Plesnog društva „Čitaonica”, utemeljenog davne 1972. godine. Promjena imena uistinu je znakovita, jer – kako kaže predsjednica Ildika Filaković – upućuje na to da su Bunjevci jedna grana, i to zlatna grana hrvatskoga stabla.

Bajske bunjevačke kraljice, članice dječje skupine KUD-a „Bunjevačka zlatna grana”

„Nažalost, naše je društvo malobrojno, ali radi svim srcem i dušom. Onih članova koji plaćaju članarinu ukupno je devedeset četiri, jer članovi dječje grupe do šesnaest godina ne plaćaju članarinu. Rad se odvija u folklornim sekcijama za odrasle i djecu, a imamo i pjevački zbor”, rekla je o radu društva predsjednica KUD-a Ildika Filaković. Upravu društvu čine još dopredsjednica Noémi Gáli, član uprave József Miskei i umjetnička voditeljica Mirjam Filaković Czifra.

Proteklih desetak godina „Bunjevačka zlatna grana” ostvarila je velik broj nastupa na raznim gradskim, županijskim i drugim, među njima i brojnim hrvatskim priredbama. Uz odraslu i omladinsku od 2008. godine u sklopu KUD-a djeluje i dječja folklorna skupina te crkveni pjevački zbor, koji nastupa na raznim vjerskim i kulturnim priredbama. Imaju dobru suradnju s Hrvatskom samoupravom grada Baje. Na svaki se poziv vrlo rado odazivaju i nastupaju na svim priredbama koje organizira samouprava, kao domaćini u izvornoj bunjevačkoj narodnoj nošnji ili u svojstvu sudionika kulturnog programa.

Zbog pandemije koronavirusa i uvedenih epidemioloških mjera 2020. godina bila je prilično siromašna u društvenim i kulturnim događanjima, a kakva je bila za „Zlatnu granu” kazala nam je uz ostalo Ildika Filaković.

„Prošla godina ne samo što je bila skromna, već ravno užasna: nismo se mogli čak ni vidati, družiti i održavati redovite probe, a kamoli nastupati i predstavljati naše blago pred publikom. Uistinu je bilo vrlo teško.”

Početak 2020. godine već tradicionalno nastupili su u Baji na Velikom prelu, gdje su u okviru malog prigodnog programa s odraslom i dječjom plesnom skupinom prikazali bunjevačkohrvatske plesove, dok su na bajskim bunjevačkim maškarama bili sudionici povorke.

Prema riječima Ildike Filaković, za probe i druženje bilo je malo prilika, a susrete su koristili za uvežbavanje koreografija i plesnih koraka, da se ne izgubi naučeno. Iz potpore Zaklade „Sándor Csoóri” i Ministarstva ljudskih resursa prošle godine uspjeli su obnoviti svoj fond narodnih nošnji. Potporom od milijun forinti obogatiti su fond novim odjevnim predmetima, pribavivši osim svile za gornje ruho podsuknje, igrache, papuče, muški šešir te par muških čizama. To im je uistinu dobro došlo, jer osim projektnih sredstava gotovo da nemaju drugih prihoda. Skromne prihode ostvaruju kroz članarine, te ponuđenih jedan posto poreza na dohodak.

Pri njegovanju i očuvanju tradicije, običaja i izvornih narodnih nošnji već od obnove društva puno pozornosti posvećuju oživljavanju i njegovanju pučkih običaja,

poput duhovskih kraljica, Materica i Otača, bunjevačkog Badnjaka...

„Osim očuvanja plesova i pjesama prvenstveni nam je cilj očuvanje narodnih običaja koje smo naslijedili od naših starih, te njihovo prenošenje mlađim naraštajima, inače će se ovo bogatstvo izgubiti. Nakon obnove rada društva prvo smo obnovili duhovski običaj kraljica, koji je već nekoliko godina bio zaboravljen. Postigli smo da nam Gradsko vijeće Baje putem natječaja svake godine dodjeljuje sredstva kako bismo uspjeli taj običaj spasiti od zaborava”, ističe Ildika Filaković.

Iako je situacija trenutno potpuno neizvjesna, ukoliko to dopusti epidemiološka situacija planiraju ostvariti redovite, uobičajene godišnje programe, među ostalim kraljice, obilježavanje Materica i Otača, bunjevačke Badnje večeri... Nadaju se da će se i ove godine uspjati uključiti u niz narodnosnih plesničara na otvorenom, koje se svakog ljeta održavaju pod nazivom „Ples naroda” u Eötvösevoj ulici u Baji. Žele nastupiti i na svim tradicionalnim priredbama koje su prošle godine izostale. Pored toga planiraju i obilazak gradskih škola kako bi pridobili, primamili mlade da im se pridruže, što smatraju najvažnijom zadaćom.

Potkraj prošle godine „Bunjevačkoj zlatnoj grani” dodijeljena je nagrada „Za narodnosti grada Baje” za 2020. godinu. Osim toga, 2012. godine KUD je za istaknut i uspješan rad nagrađen i „Županijskim priznanjem za narodnosti”.

S.B.

Trenutak za pjesmu

Narodna pjesma

Ustaj rode, ustaj sada,
Sad je vrijeme il' nikada!
Sad birajmo hoćemo li
Slobodni bit il' robovi!?
Živim Bogom kunemo se
Evo svi:
Kunemo se: Nećemo bit
Robovi!

Robovasmo sve do danas
Pradjedovi mrze na nas
Zato, jer nas briga nije,
Što ih robska zemlja krije.
Živim Bogom kunemo se
Evo svi:
Kunemo se: Nećemo bit
Robovi!

Petőfi Sándor
(Prijevod: Béla Horváth)

Mauzolej ugarskih vladara

Kako donosi portal Varaždinske županije, u župnoj crkvi Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije u Lepoglavi 13. siječnja 2021. otvorene su dvije grobnice u prostoru svetišta u kojima su pokopani ban Ivaniš Korvin i njegov sin Kristofor. Projekt otvaranja grobnice je pripremalo Veleposlanstvo Mađarske, a sproveden je u suradnji s hrvatskim Ministarstvom kulture i medija i Varaždinskom biskupijom. Ivaniš Korvin bio je slavonski herceg, dalmatinski i hrvatski ban, nezakoniti sin ugarsko-hrvatskog kralja Matije Korvina. Iz posmrtnih ostataka Ivaniša Korvina i njegovog sina uzet je uzorak za DNK analizu koja će pomoći u identifikaciji posmrtnih ostataka velikaša pokopanih u mađarskom gradu Stolnom Biogradu, srednjovjekovnom glavnom gradu Ugarske u kojem su okrunjeni, ali i sahranjeni brojni ugarski kraljevi, među kojima i Matija Korvin. Od sredine 15. stoljeća taj je grad bio u vlasti Osmanlija koji su oskvrnuli grobnice ugarskih vladara i izmiješali njihove kosti. Mađari žele identificirati izmiješane posmrtnost ostatke tamo sahranjenih kraljeva u čemu će im pomoći DNK analiza uzorka Ivaniša Korvina. Dio je to projekta Mađarske koja želi napraviti mauzolej svojih vladara. Ugarski kralj Matijaš Korvin, čiji se posmrtni ostatci traže, nije imao zakonitog

Kratki film o bajskim bunjevačkim maškarama

Nažalost, zbog pandemije koronavirusa i strogih epidemioloških mjera ove godine nisu održane lani obnovljene bajske maškare. Kako nas je uz ostalo obavijestio glavni inicijator, voditelj orkestra „Bačka“ Erhard Bende, ujedno i zastupnik Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije, umjesto lani obnovljene gradske priredbe uz pomoć Bajske televizije početkom veljače snimljen je polusatni film Bunjevačke maškare online. Narator je ispričao priču koju je sastavio profesor dr. Dinko Šokčević, a glavni likovi i plesači u pratnji Orkestra „Bačka“ prikazali su glavne motive bunjevačkih maškara. U filmu

su sudjelovali Garska plesna skupina, četvero lanjskih maškara i Orkestar „Bačka“. Kako bi se postigao željeni dojam angažirani su profesionalci: film je s više kamera snimila Bajska televizija, a za ozvučenje pobrinuo priznati stručnjak Gergő Princz iz Budimpešte. Suorganizatori i pokrovitelji projekta bili su Hrvatska samouprava Gare, Hrvatska samouprava Baje, Hrvatska samouprava Bačko-kiškunske županije, tvrtka Baja Marketing Kft., Grad Baja i Sentivanska pekarnica vlasnice Marice Jelašić. Dvodijelni film o bajskim bunjevačkim maškarama prikazan je na Bajskoj televiziji 17. veljače, a dostupan je na društvenim profilima. S.B.

Ministar Kásler i biskup Radoš

nasljednika, no povijest poznaje Ivaniša Korvina kao njegovog nezakonitog sina te bi DNK-analizom njegovih kostiju bilo moguće utvrditi posmrtnost ostatke kralja Matijaša.

Nakon otvaranja grobnice i pronalaženja zemaljskih ostataka Ivaniša i Kristofora Korvina, 14. siječnja lepoglavsku crkvu su pohodili mađarski ministar ljudskih resursa Miklós Kásler i varaždinski biskup mons. Bože Radoš. Biskup se pomolio nad zemaljskim ostacima Ivaniša i Kristofora Korvina, za njih i narod s kojim su živjeli, a susret se nastavio u prostorijama Župe Lepoglava.

Tijekom susreta ministra Káslera i biskupa Radoša, kojem je prisustvovao i mađarski veleposlanik Csaba Demcsák, ministar Kásler je izrazio veliku zahvalnost biskupu Radošu, Varaždinskoj biskupiji te Ministarstvu kulture i medija na velikoj pomoći u istraživanju. U tom pothvatu ministar je prepoznao nastavak osamstogodišnje tradicije života u miru, prijateljstvu i međusobnom pomaganju dvaju naroda. U kratkim se crtama dotaknuo zajedničkog povijesnog hoda hrvatskog i mađarskog naroda te predstavio značenje ugarske Svete krune tijekom prošlosti.

Biskup Bože Radoš u razgovoru je istaknuo kako iz zajedničkih susreta izvlačimo poruku zajedničke povijesti kako bismo mogli jedni druge više vrednovati, poštivati i uzajamno se obogaćivati.

U daljnjem razgovoru biskup i ministar dotakli su se teme velike izložbe „800 godina zajedničkog suživota“, ostvarene suradnjom Mađarskoga nacionalnog muzeja i Klovićevih dvora, ministar Kásler je predstavio projekt hodočasničkog puta hrvatsko-ugarskih kraljeva, a dotaknuli su i temu Međunarodnog euharistijskog kongresa. Mađarska strana je već ranije predložila da se u Lepoglavi postavi kip ili spomen-ploča koja bi podsjećala na kraljevsku lozu Korvin, koja povezuje Lepoglavu i Mađarsku.

Prirpemila i napisala: Branka Pavić Blažetin

Bogatstvo...

Razglednica s početka dvadesetog stoljeća iz Vancage, tada samostalnog naselja u Peštanskoj županiji

Sretna vam obljetnica!

Kata Šokac 30, Monika Režek i Zoltán Csomós 25 godina u HOŠIG-u

Krajem lanske godine skromno su obilježene obljetnice HOŠIG-ovih prosvjetnih radnika, 30 godina rada učiteljice Kate Šokac i 25 godina učiteljice Monike Režek i nastavnika likovnog odgoja Zoltána Csomósa, koji su mnogim naraštajima pokazali smjer i način nastavka naobrazbe, pri čemu su uz djecu bili u njihovim najljepšim i najtužnijim životnim trenutcima.

Naobrazba je poput gradnje kuće, bez dobrog temelja ona se ruši, ne odupire se vremenskim nepogodama i izazovima. Tako je osnovnoškolska naobrazba ključ životnog puta i karijere učenika. S imenima slavljenika, Kate Šokac, Monike Režek i Zoltána Csomósa u Hrvatskom glasniku mogli ste se susresti već više puta u raznim prilikama, kada se pisalo o školskim nadmetanjima, priredbama ili natjecanju „Croatlada“ Hrvatske državne samouprave. Mnogi se slažu da je dobro ako čovjek svakih 6-7 godina promijeni radno mjesto: s jedne strane posao vremenom postaje rutinom i dolazi do zasićenja, a s druge strane promjena posla je dobra i zbog motivacije, izazova i poticanja kreativnosti, a i mogućnosti su veće kad radimo razne poslove i na taj način bolje upoznamo sebe. Ali, ovdje se radi o osobama koje su najveći dio radnog vijeka ostale na istom poslu i radnom mjestu. Zašto baš HOŠIG? Kako je raditi u toj školi? Postavila sam im takva i slična pitanja.

Monika Režek, Zoltán Csomós i Kata Šokac

„Nakon stečene diplome učiteljice hrvatskog jezika sretno sam se vratila u Hrvatsko-srpsku osnovnu školu i gimnaziju, u kojoj sam završila osnovnu i srednju školu. Zadovoljstvo mi je bilo raditi s mojim bivšim nastavnicima. Istina, nakon izvjesnog vremena htjela sam se iskusiti i u nečem drugom, pa sam mijenjala posao i radno mjesto. Mogu reći da sam i u tome poslu bila uspješna. No ipak sam se odlučila za povratak u tada već Hrvatski vrtić, osnovnu školu, gimnaziju i đački dom. U početku sam radila u đačkom domu, bila sam odgajateljica učenika viših razreda osnovne škole. Na svu sreću nisam trebala dugo čekati da mi se pruži prilika predavati u prvom razredu. Zapravo, mogu reći da sam konačno radila u struci i posao koji jako volim. Ali sudbina mi je namijenila nešto drugo, nekoliko sam godina živjela u inozemstvu. Nakon povratka u Mađarsku ponovno sam tražila druge izazove i takoreći zaplivala u neke druge vode. Ali na sreću, nakon toga iznova sam se vratila u HOŠIG. U poslu, pored nastave hrvatskog jezika smatram izrazito važnim razvoj osobnih kompetencija i gradnju stabilnih timova u kojima se pojedinci uzajamno prihvaćaju i podržavaju. Hvala na pitanju, osjećam se izvrsno i ne mogu ni zamisliti da radim nešto drugo. Srećom već imam osnovu za usporedbu. Pored ogromne odgovornosti osjećam i mnogo slobode u tom pozivu“, rekla mi je Kata Šokac.

„Rođena sam u malom zalskom naselju Letinji. Jako sam ponosna na svoje pomursko podrijetlo. Kajkavski jezik sam upijala od malena. Zapravo, ljubav i poštivanje hrvatskog jezika su mi zauvijek promijenili život. Otkad znam za sebe htjela sam biti učiteljica. U toj odluci veliku ulogu imala je moja bivša, najomiljenija i najbolja učiteljica, koju nikada neću zaboraviti. Nakon osnovne škole u Serdahelu i budimpeštanske Hrvatsko-srpske osnovne škole i gimnazije na baskoj Visokoj školi za učitelje i nastavnike stekla sam diplomu hrvatske narodnosne učiteljice. Uposlila sam se u HOŠIG-u gdje mogu izraziti i pokazati predanost prema svom pozivu, koji obavljam sve do danas. Moj odnos prema pjevanju oduvijek je bio poseban. Već u ranoj mladosti, kasnije i u srednjoj školi, pjevala sam u zboru, i to u tri vokala. To me je i motiviralo da prihvatim i budem voditeljica zbora nižih razreda HOŠIG-a. Ali srcu su mi prirasli i poezija i kazališni igrokazi. U osnovnoj školi često sam sudjelovala na natjecanjima kazivanja stihova na hrvatskom jeziku, na kojima sam postigla dobre rezultate. I što reći? Već sam 25 godina u HOŠIG-u, volim svoj posao i nakon toliko godina još uvijek osjećam istu odanost prema radu. Volim djecu i njihova ljubav mi pruža puno u svakodnevici i uspijevam prebroditi poteškoće. Vjerujem u svoj doprinos boljem i sretnijem svijetu“, izjavila mi je Monika Režek.

„Kako sam došao u HOŠIG? Sve je počelo time da sam tražio posao nastavnika crtanja. Sjećam se, toga dana sunce je prelijepo sjalo velikim neumoljivim i neprekidnim žarom, kao da ljetu nikada neće doći kraj. Ružičasta fasada nove zgrade hrabrila me je otvarajući mi vrata. 'Jezik neće biti problem', ljubazno mi je govorila tadašnja ravnateljica, jer 'je umjetnost međunarodni jezik.' To me je malo umirilo. Znači, čekaju me na otvorenje školske godine i s dokumentima je sve u redu. Primljen sam na probni rok od godinu dana. Tako sam dospio u ovu školu. Dvadeset i pet godina nisu odletjele kao ptice, nego su lijepo polako i komotno hodale, ponekad s manje, a ponekad malo više rada, podučavanjem, administracijom i odmorom, što mi pedagozi, itekako volimo. Dakako, sve te godine nisu bile lake, mislim da u to nitko ne sumnja, i nije sve bilo ni toliko jednostavno. Trebao sam se izboriti za dječju pažnju, često i bezuspješno, ali onda kao da je nada zasjala blistavim modrim sjajem. Nisam htio biti nastavnik, ma kakvi. Ali, od prvog trenutka, kad sam dobio likovni odgoj osjećao sam odgovornost prema onom što predajem, da to treba biti vjerodostojno. Podučavanje vještina ionako nije bakljada, ali život je puno ljepši s likovnom umjetnošću! Od 2. rujna 1997. predajem u hrvatskoj školi, poznatijoj kao HOŠIG. Prije nekoliko godina radio sam drugdje. U školi je zajednica dobra, jer ako bolje razmislimo, veći dio godine svi mi, pedagozi i učenici provodimo u školi, bitno je kakva je tamo atmosfera. Iako prema mojim saznanjima nemam hrvatske pretke, zahvalan sam što su me u školi primili kao svoga. Uvijek se rado prisjećam lijepih trenutaka, i to samo njih. Dragih kolega koji više nisu u školi i onih s kojima trenutno oblikujemo mnoštvo učenika žednih znanja, s moje strane posebice učenike likovnog odgoja. Sigurno je da hrvatska škola u svima nama ostavlja tragove, ona nas oblikuje. Mislim da bi i likovna umjetnost trebala biti dio kulture, jer definitivno pridonosi boljem razumijevanju svijeta: nadam se da sam to uspješno zastupao tijekom godina. Uvijek sam jako sretan kada i roditelji misle da su u razvoju djeteta jako važni vizualno obrazovanje, umjetnost i crtanje“, rekao mi je Zoltán Csomós.

Kristina Goher

Drugi dio gradišćanske donacije u sisačkom cilju

Zahvaljujući darežljivosti ne samo Hrvatima, nego i Ugrom i Nijemcima na području gradišćanske regije, tj. u dvije županije zapadne Ugarske, pri velikoj dobrovoljnoj akciji još u januaru, toliko svega su ljudi skupali od potrebnih stvari za pomoć, u potresu pogodjenim ljudima u Hrvatskoj da prvi kamion se je napunio i zašao u Sisak jutro 13. januara. U četvrtak, 25. februara, poslan je i drugi dio te humanitarne akcije u sisački Caritas. S ovom turom uglavnom su u cilj zašli mineralna voda, prah za pranje, sredstva za čišćenje, pelene za odrasle i dječicu, konzerve, šećer i mlijeko, tjestovina, zob za konje te jelo za cikle. Za pokretanje u kamion, pod paljenjem Viktora Kohutha, zahvaljujemo se djelatnicima sambotelske firme Vasiviz i muškoj snazi sambotelskoga Hrvatskoga obrazovnog centra.

Sve dvije akcije ne bi bile ostvarene bez orijentirane pomoći hitnog para iz Ljubešćice, Marije i Miljenke Horvatić, vlasnika firme Transporti Horvatić koji su osigurali kamione. I po prvi i po drugi put su to besplatno učinili. S Marijom smo razgovarali u njevoj firmi u Ljubešćici: „Moram istaknuti da sam prvi tren bila ugodno iznenađena da ljudi preko granice misle na nas, na naše ljude koji su pogođeni potresom. Doslovce, prvi poziv na nas je bio upućen iz mjesta Sambotel od Hrvata, koji su mislili na nas, koji su bili spremni ne samo kupiti svoju pomoć, nego i doći tog trena i napraviti nešto za naše nevoljne ljude“, rekla je domaćica prilikom našeg posjeta, ka sa svojim mužem jutro već od petnaest ljeta čuva i gaji prijateljske kontakte s Gradišćancima. Kad smo je pitali za gestu da su svoje kamione zastuplja poslali na sambotelu bazu, skromno je odgovorila: „Svaka pomoć je neka vrsta odricanja. Svaki koji pomaže odvoji određeni dio, tako da smo rekli, idemo izaći u susret tim ljudima, koji su po-

Marija i Miljenko Horvatić s petroviškim prijateljem Viktorom Kohuthom u Ljubešćici

Pri pokretanju kamiona u Sambotelu

moгли i organizirati dobrovoljne akcije. Pomogli smo transportom i s našeg mjesta prema Petrinji i svakom koji nam se obratio. Rekli smo, to će biti naša pomoć, to će biti naše odricanje u tom vidu, za ljude koji su nastradali. A što se tiče daljnje suradnje, s obzirom na ovakve ljude dobre volje koje smo susreli i veliko srce koje smo našli kod vas, preko granice, mi ćemo i dalje svaku donaciju, koju ćete vi organizirati drage volje, u našem trošku prebaciti do ljudi koji su nesrećni. Ja velim, uvijek je bolje ako možete pomoći, nego da tražite pomoć, i to nam je jedna, ajmo reći povelja, i uvijek, kolikogod ćemo moći popratiti ovakve Transporte, ovakve situacije, bit će nam drago. Ujedno se želim zahvaliti vama svima, koji ste odvojili bilo što, na bilo koji način i pomogli našim ljudima. Velika vam hvala, ispred svih onih koji ne znaju, tko im šalje pomoć, jer znam otkud je došla i s kojim srcem je otpremljena ta velikodušna donacija“, naglasila

Svi pomoćnici drugoga transporta

je Marija Benjak Horvatić. Zvana toga, zahvalna rič pripada i dr. Viktoru Kohuthu za dogovore i koordinaciju te i za to jer je s ocem skupa osigurao tehničku pozadinu u svim dvije prilike pokretanja. „Nam je uvijek lipo, ako moremo nešto pomoći našim prijateljima u Hrvatskoj, siguran sam da bi se to i obrnuto dogodilo tako. Iz svega srca se veselim da smo se mogli ovako lipo organizirati. Vik je dobrih ljudi i vik je dobro čutiti da moreš računati na prijatelje, iako su oni u drugoj zemlji. A s druge strane, to je najmanja stvar, što smo mogli napraviti i poslati naše dobrovoljne dare prema van“, dodao je mladi Petrovišćanin u Sambotelu, kad je jutro teretnjak napokan čekao na put do Siska. U četvrtak uvečer, kako nam je i potvrđeno, vozač kamiona Nikola Jambrović je srično zašao s drugim gradišćanskim transportom u sisački cilj. Lipa hvala svim za suradnju!

Tiho

Udaja siromašne divojke

Bio neki mladi momak pa dopeljo si je iz drugog sela divojku. Bome, siromašna je bila. Nije imala puno haljina. On je bio dobar gazda. Kaže on njoj:

Ženo, ajde pomoz mi nešto u pojati.

– Ne mrem, moram ručka delat!

– Delaj – kaže muž.

Kad je napravila ručka, oni se naručajo.

– Sad moram nešto za južinu spremit

– kaže žena.

– Spremit!

Kad so se najužinali kaže žena:

– Sad moram nešto za večeru spremit, prez otoga ja ne mrem presti.

– Dobro je – kaže muž – moraš se brigat za jelo.

Tako je deset godin prošlo, ona nije prela, a ruvo je malo donela iz doma.

Bome, ruvo se poderalo. Ona nema. Kad je deseta godina prošla, nje brat je naraso za ženidbu. Dojde u zimi potli Nove godine, potuca na vracima. Sneg preko kolena.

– Slobodno! – ona u stolnjaku sasim omotana i sedi kod peći i se grije.

– Dobar dan, seko!

– Bog da, bratac!

– Što radiš?

– Ništ!

– Hm!? Druge žene pred o!

– Ja ne mrem presti, ja imam posla!

– A kod peći sediš badava!

– Pa što si došo?

– Pozivam te u svatove.

– Ja sem gola, ja nemam ušto se obući.

– Di je svak?

– U komšiluku.

– Idi po njega!

Otišla ona po njega:

– Evo, došo moj brat nek idemo u svatove.

– No gled i – kaže muž –, ja se ogrnem u novi rekin, obući ću nove laće, deti ću novu kapu ja bum lepi čovek. A ti gola, kamo ćeš ti!?

– E, ja ne mrem, pa bar ti idi.

– Ne dem prez tebe. Ne boj se, brigat ću se ja za te.

– Ne mreš se brigat, dok nemam ruvo, u stolnjaku sem umotana.

Ide muž doma. Gost u kući sedi.

– Što šurjak?

– Ženim se, u svatove pozivam.

– Dobro je, it ćemo. Kad marvu naranim sest ćemo u sanke i evo nas kod tebe.

– Dobro. No idem onda. Zbogom!

– Zbogom!

Ode. Šuti muž i misli kako će tu lucku na praviti za ženu? Kaže:

– Ja ne mrem it prez tebe u svatove, ja tebe jako begenim, kako da prez tebe idem!

– Ja bi išla – kaže žena – al ne mrem, nemam se u što obući!

– Nego, slušaj ženu, ja sem od komšinice uzajmil tebi rubaču, u njoj ćeš ti it u svatove.

– Dragi, lepi čovek moj ala si pametan! I to si izmislel.

Ot ide muž komšinici i njoj šapne u vuvo:

– Budi tako dobra daj mojoj ženi u ovu noć rubaču nek se obuče, uranje mi ide mo u svadbu. Kad bumo mi uranje pred kućom ti izidi vun i kaži da tebi ta rubača treba.

– E, pa, kako ću kazat? – kaže komšinica. – Ona će ostat gola.

– No ti radi kako ja kažem! Očeš učinit?

– Oću.

– Očeš njoj dati?

– E pa tako moram njoj dati.

– Oću ja nju poslat k tebi – kaže čovek.

– Dojde on doma i kaže:

– Ženo, ja sem od komšinice prosil rubaču nek ona tebi da da ti ideš u svatove iz menom.

– Zapravo, svoje ona oće dat?

– Kako ne bi dala!

– Dragi, lepi čovek moj al si pametan, al ti svašto znadeš!

Ona ot ide komšinici onako u stolnjaku omotana.

– Faljen Isus!

– Amen na vek! No što očeš?

– Moj čovek kazo da ćeš dati što si kazala. Dat ćeš mi rubaču da morem it u svatove. Vidiš da nemam ništ na se obući.

– Znam da nemaš da si gola. Dat ću ti, evo, uzmi rubaču, oplećka, rekina, krp, frtuna.

– Ona rubaču dene na ruke i odnese doma. Uranje oni urane.

Kaže muž:

– Moram naranit kobile, a ti se spremaj.

– Oću.

Kad se spremila sedne u sanica, on ko nje upregne stane pred vrca i kaže:

– Odi, zaključaj vrac!

Ona zaključa, ključ dene sebi na vrat. Sedne na sanica, gizdava je ko pura. On potera konje. Kad so bili pred komšin-skom lesom, a komšinica viče:

– Hej, stani malo!

On pita:

– Što je komšinice?

Njegova žena kaže:

– Zašto vičeš, ti bi štela iz mene napraviti sprdnju!? Što je!?

– No gled komšinice, moj brat je na umoru daj mi natrag rubaču! Ja bi dala, al druge nemam!

Kaže muž:

– Podaj njoj, ženu. Da so tvoja braća na

umoru i tebi bi dali. Ja znam kako ćemo to sredit. Kad mi otidemo u tvoje majke dvor ti ćeš sest i pokrovu u štagalj, u plevu, a ja ću šapnit majki nek ti nosi bele haljine. Tako ćeš dojt u svadbu.

– Dragi moj slatki, lepi čovek, pa ti svašto znadeš!

Tako ona u sanicama na putu se slečiva, a iz jednog reda tamo i iz drugog reda kuće, al ljudi glede kroz oblok i vide da je ona gola i vičo:

– Hej, ta je gola!

Muž se okrene pa se smije. Komšinica odnela rubaču, a ona ostala gola.

– Bože, al sem ja luda – ufati pokrovca i omota oko sebe.

Kreno konji grabom pa so friško i stigli. On krene u dvor.

– „Šta ću sada? – pita žena.

– Što ćeš? Idi samo u štagalj, sedi u plevu, ja ću šapnit tvojoj majki nek ti nosi bele haljine. Češ nje obući, pa ćeš dojt.

Ona sedne u štagalj pa se namiri. On ot ide u kuću.

– A di je Ružica? – pitajo.

– Znae ljudi kake so žene. Ona prez gajdaša nede. Gajdaš mora pred nju.

– E pa, ajdmo!

Gajdaš zasniva, svatovi igrajo samo sneg frči... Kad oni tamo, ona se uplaši, džipi, pokrovci popadajo... Ostala je čista gola. Ona odbeži.

– Bože – kaže mati – pa ti si sprdnju napravil iz moje čerke!

– Zašto nije prela? – kaže on.

Tako on osto u svadbi. Došlo je vreme treba krave i konje naranit. Upregne konje i ajd doma. Ona doma. Odbežela gola, svud s putom... On dene konje u pojatu, dojde u kuću i ufati bukara, isprazni ga.

– Idi – kaže ženi – donesi mi vodu, sem pio vina pa sem žedan.

– No gled i – kaže žena – kako sem otišla iz svatova tri špulje sem našpuljila.

– Da si to prvo špuljila, ne bi gola iz svatov bežala!

Ova je priča iz knjige Dr. Ernest Eperjessy: Šalje pismo Sibirjanin Janko, Hrvatski znanstveni zavod, Pečuh 1998. (sakupljene priče Andrije Hidega, ribara i pripovjedača iz Martinaca). Andrija Hideg rođen je u Martincima 1877. godine od oca Pave Hidega i majke Ruže Kuštra. Umro je 1967. godine u 90. godini života. Nije znao mađarski, a za svojega života nije naučio ni čitati ni pisati

Dani hrvatskoga jezika

Mjesec ožujak posvećen je hrvatskom jeziku. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje 2013. pokrenuo je posebnu manifestaciju „Mjesec hrvatskoga jezika“. Dani hrvatskoga jezika održavaju se od 1991. godine radi podizanja jezične kulture te boljeg poznavanja hrvatskog jezika i njegove povijesti. Utemeljena je odlukom Hrvatskog sabora, na sjednici 28. veljače 1997. godine. Održava se svake godine u mjesecu ožujku, od 11. do 17. ožujka. Manifestacija je utemeljena u spomen na Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika. Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika objavljena je u tjedniku „Telegram“ 17. ožujka 1967. s potpisima osamnaest hrvatskih znanstvenih i kulturnih ustanova. Tekst Deklaracije sastavila je tjeđan dana ranije u prostorijama Matice hrvatske skupina znanstvenika, književnih i kulturnih radnika (Miroslav Brandt, Dalibor Brozović, Radoslav Katičić, Tomislav Ladan, Slavko Mihalić, Slavko Pavešić, Vlatko Pavletić), a Upravni odbor Matice hrvatske tekst je 13. ožujka 1967. prihvatio i razaslao na potpisivanje. Već 15. ožujka Deklaraciju je potpisalo tadašnje Društvo književnika Hrvatske, a ubrzo zatim i druge ustanove. Deklaracija je bila borba za hrvatski jezik, njegov samostalni razvitak bez ičije nadređenosti, borba da hrvatski narod svoj jezik naziva vlastitim imenom, dakle hrvatskim jezikom, bez ikakvih drugih atributa ili dvosmislenosti.

Iz povijesti hrvatskoga jezika

- BAŠČANSKA PLOČA (1100. g.) – prvi hrvatski cjeloviti tekst, pravni dokument, darovnica
- VINODOLSKI ZAKONIK (1288. g.) – najstariji glagoljski, rukom pisani zakonski spomenik
- ŠIBENSKA MOLITVA (1347. g.) – najstariji hrvatski latinički pjesnički tekst
- MISAL PO ZAKONU RIMSKOGA DVORA (1483.g.) – prva hrvatska tiskana knjiga
- RJEČNIK PET NAJUGLEDNIJIH EUROPSKIH JEZIKA (1595. g.) – prvi hrvatski samostalni tiskani rječnik
- DVIJE KNJIGE OSNOVA ILIRSKOGA JEZIKA (1604.g.) – prva cjelovita gramatika hrvatskoga jezika pisana latinskim jezikom
- KRATKA OSNOVA HORVATSKO-SLAVENSKOG PRAVOPISA (1830. g.)
- DEKLARACIJA O NAZIVU I POLOŽAJU HRVATSKOGA JEZIKA (1967. g.)

KVIZ „Što znaš o hrvatskome jeziku?“

1. Tko je autor prvog hrvatskog tiskanog rječnika?
a) Dobriša Cesarić b) Petar Hektorović c) Faust Vrančić
2. Kada i gdje je nastao prvi hrvatski rječnik?
a) Venecija 1595. b) Zadar 1445. c) Dubrovnik 1602.
3. Tko je bio autor prve hrvatske tiskane gramatike?
a) Antun Mihanović b) Bartol Kašić c) Ivan Gundulić
4. Tko je napisao hrvatsku himnu „Lijepa naša“?
a) Antun Mihanović b) Ivan Gundulić c) August Šenoa
5. Tko je uglazbio hrvatsku himnu?
a) Ivo Robić b) Oliver Dragoljević c) Josip Runjanin
6. Kako se zvala prva opera na hrvatskom jeziku?
a) Zločin i kazna b) Ivica i Marica c) Ljubav i zloba
7. Tko je autor prve hrvatske opere?
a) Arsen Dedić b) Vatroslav Lisinski c) Doris Dragović
8. Kada i gdje je nastala Bašćanska ploča?
a) u Rijeci oko 1200 g. b) u Jurandvoru oko 1100 g. c) u Splitu oko 1300.g.
9. Kojim je pismom pisana Bašćanska ploča?
a) bosančica b) glagoljica c) ćirilica
10. Kako su se zvale prve novine na hrvatskome jeziku?
a) Glasnik b) Danica c) Novine horvatzke
11. Koliko narječja ima hrvatski jezik?
a) pet b) tri c) četiri
12. Tko je otac hrvatske književnosti?
a) Marko Marulić b) Ivan Gundulić c) Grigor Vitez

*Za pametne
i pametnice*

Započeli su radovi obnove

U Keresturu se izvođe radovi obnove Hrvatske zavičajne kuće. Udruga „Kulturno društvo Kerestur“ prošle godine kupila je staru kuću s namjerom da je obnovi i preuredi u zavičajnu kuću. Za obnovu zgrade dobila je potporu od 6 milijuna forinti iz Programa „Mađarsko selo“. Radovima pogoduje i lijepo proljetno vrijeme pa su već obnovljeni unutarnji zidovi i stolarija, a trenutno se boje zidovi.

Sadnja voćaka

Hrvatskoj zavičajnoj kući mnogi se raduju u selu, rekla je predsjednica udruge Erzsébet Kovács Deák, a u uređivanju dvorišta, vrta, čišćenju otpada ili pripremanjem pogača za radnike pomažu mnogi dobrovoljci. Članovi udruge nedavno su posjetili zavičajnu kuću u Koljnofu kako bi dobili ideju kako urediti prostorije i poslušali savjet iskusnijih. U gradišćanskom naselju prvo ih je primio zamjenik načelnika Géza Völgyi, koji im je pokazao tamošnju zavičajnu kuću, dok je selo predstavio načelnik Ferenc Grubits. U razgovoru s načelnikom dotaknute su teme i

problemi očuvanja nacionalnog identiteta, hrvatskog jezika te budućnosti malih naselja. Gosti iz Kerestura upoznali su i tamošnje odgojno-obrazovne ustanove u kojima se odvija dvojezična nastava te su jedine institucije Hrvata u Mađarskoj kojima upravlja hrvatska mjesna samouprava.

U keresturskoj zavičajnoj kući preostalo je još puno posla, staru kuću okružuje dvorište i velik vrt u kojem članovi udruge žele zasaditi autohtone sorte voćaka, cvijeća i začinskih biljaka, ukoliko netko od mještana ima takve rado će ih zasaditi. Zavičajnu kuću su nedavno posjetili i učenici

šestog razreda mjesne Osnovne škole „Nikola Zrinski“, kojima je predsjednica udruge govorila o važnosti zavičajne kuće i njenoj budućoj funkciji. Prema planovima u kući će se urediti interaktivna izložba, a među zamislima je i održavanje raznih занатских radionica. Prva radionica održana je odmah. Učenici šestog razreda uzeli su štihalice, iskopali rupe za sadnice, zahvatili vode na starom bunaru te zasadili i zalili sedam sadnica. Sljedeći dječji program održat će se pred Uskrs kada će mališani ukrasiti uskršno drvo šarenim pisanicama.

Beta

Učenici šestog razreda uživali su sadnji drveta

Radionice prve pomoći

U pomurskim školama svake školske godine održavaju se tematske radionice iz zaštite okoliša, gospodarstva i štednje, hrvatskog jezika i običaja te zdravog načina života. Praksa je da se početkom školske godine dogovore okvirni termini za održavanje radionica, te se oni unose u nastavne planove po dogovoru sa školskim pedagogima, ravnateljima i nastavnicima. Početkom drugog polugodišta ovaj put su održane radionice prve pomoći u Osnovnoj školi „Nikola Zrinski“ u Keresturu i u Osnovnoj školi „Katarina Zrinski“ u Serdahelu. Cilj radionice je da mladi upoznaju što trebaju činiti u slučaju raznih nezgoda u svakodnevnom životu, odnosno načine kojima mogu pomoći sebi ili drugima do dolaska starije osobe ili hitne medicinske pomoći. Radionice je u objema ustanovama vodio ravnatelj Osnovne škole „Katarina Zrinski“ Zsolt Trojkó na mađarskom jeziku. Učenici sedmog i osmog razreda upoznali su probleme krvarenja, besvjesnih stanja, a svi koji su željeli mogli su pokušati izvesti i reanimaciju na lutki. Može se zaključiti da je riječ o vrlo ozbiljnoj razini edukacije iz prve pomoći, jer ni mnogi odrasli ne znaju ono što djeca usvajaju kroz radionice.

Radionica u u Osnovnoj školi „Katarina Zrinski“ u Serdahelu

beta

U spomen

Marin Velin (1946–2021)

Nakon što je izgubio borbu s opakom bolešću, 23. veljače, u 75. godini života preminuo je bivši referent načelnickog ureda, dugogodišnji javni djelatnik i sportski dužnosnik, Santovac Marin Velin. Marin Velin rođen je 9. lipnja 1946. godine u Santovu u šokačkohrvatskoj obitelji. Gotovo cijeli svoj radni vijek, 37 godina radio je kao referent ureda Mjesnog savjeta, a potom santovačkog načelnickog ureda. Osnovnu školu završio je u rodnome Santovu, u Hrvatskoj (hrvatskosrpskoj) osnovnoj školi, maturirao je 1964. u našoj budimpeštanskoj gimnaziji. Na poziv seoskih čelnika 1969. godine vratio se u rodno Santovo gdje je radio sve do umirovljenja 2006. godine, odnosno početka 2007.

godine. Od toga 35-36 godina bio je matičar, vjenčavao je dvojezično na hrvatskom i mađarskom jeziku. Devetnaest godina obnašao je dužnost tajnika NK Santovo. Najveći uspjeh klub je ostvario 1. svibnja 1974. godine na Nacionalnom stadionu u Budimpešti, osvojivši naslov pobjednika Kupa „Szabad Föld“. Bio je vrstan organizator, zaslužan za uspostavljanje i njegovanje sportske suradnje s domaćim i prekograničnim klubovima i naseljima, među njima i s hrvatskima. Dugo godina plesao je u izvornoj santovačkoj folklornoj skupini, a kao član santovačke izvorne folklorne skupine 1967. godine nastupio je i na popularnom televizijskom natjecanju „Tko što zna?“ („Ki mit tud?“). Desetljećima je raspacavao i širio godišnjak „Naš kalendar“, kasnije „Hrvatski kalendar“. Nako što se povukao s mjesta sportskog dužnosnika, posvetio se svom hobi, kartanju popularne igre ulti, a umirovljeničke dane natjecateljskom kartanju. Kao registrirani županijski natjecatelj bio je na više državnih natjecanja, a kao član tročlane ekipe Kečkemeta 2014. godine osvojio je drugo mjesto u ekipnoj kategoriji.

Napustio nas je zauvijek, ali živjet će i dalje u našem sjećanju kroz zajedničke doživljaje. Imao je velik broj prijatelja, poznanika koji se još uvijek ne mogu pomiriti s tužnom viješću da nas je napustio, zauvijek. Njegov posljednji ispraćaj u krugu obitelji, suseljana i prijatelja bio je 9. ožujka 2021. na santovačkom groblju.

Počivao u miru.

Stipan Balatinac

ZAGREB

Voditelj Hrvatsko-mađarske međuparlamentarne skupine prijateljstva Darko Sobota održao je 11. veljače sastanak s veleposlanikom Mađarske Csabom Demcsákom. Glavni naglasci sastanka bili su potvrđivanje vrlo dobrih odnosa Hrvatske i Mađarske koje dijele burnu zajedničku povijest, ali i mnoge interese u europskim i bilateralnim pitanjima.

Sobota je kazao kako je suradnja pograničnih općina i gradova u dvije zemlje izvrsna te dodao kako je osobno, kao načelnik Općine Kalinovac, a kasnije i kao zamjenik župana Koprivničko-križevačke županije bio vrlo angažiran oko bratimljenja hrvatskih i mađarskih općina i županija. „Posebno sam ponosan što smo imali priliku potpisati sporazum o suradnji i prijateljstvu općine Kalinovac i mađarske općine Balatonboglár“, rekao je Sobota. Veleposlanik je pozdravio ovu inicijativu i predložio povezivanje Lepoglave s mađarskim gradom Kiskunhalasom, a kao poveznicu naveo je tradiciju izrade svjetski poznate čipke u oba grada.

U nastavku sastanka zastupnik Sobota upoznao je veleposlanika sa svojom funkcijom potpredsjednika Europske grupacije za teritorijalnu suradnju (EGTC) Pannon te predstavio prioritete Grupacije: razvoj projekata prekogranične suradnje županija iz Hrvatske i Mađarske, posebno u sektoru prometne infrastrukture kao i bolje povezivanje malih i srednjih poduzeća i OPG-a dviju zemalja. Veleposlanik je istaknuo kako Mađarska podržava ulazak Hrvatske u zonu Schengena, što bi, kako je naglasio, itekako olakšalo daljnju suradnju gospodarstvenika i mobilnost stanovnika.

Dvojica dužnosnika razgovarala su i o inicijativi proglašenja Dana hrvatsko-mađarskog prijateljstva te je zajednički zaključeno kako je inicijativa hvaljevrijedna i podržana s obje strane te kako se može započeti sa službenom procedurom u oba parlamenta.

(Izvor: sabor.hr)

Mađarska ima drugu najnižu minimalnu plaću u EU

Prema podacima Eurostata, statističkog ureda Europske unije, u siječnju 2021. godine najniža minimalna plaća među zemljama Europske unije bila je u Bugarskoj 332 eura, Mađarska je na predzadnjem mjestu s 442 eura. Situacija je nešto bolja u pogledu pariteta kupovne moći, koji uzima u obzir i razinu cijena. Mađarska je u tom segmentu peta iza Bugarske, Litve, Estonije i Slovačke. Od 27 država članica Europske unije samo 21 ima minimalnu plaću. Općenito, minimalna mjesečna plaća manja od 700 eura tipična je za istočne, a iznad 1.500 eura za sjeverozapadne članice. Eurostat zemlje članice EU-a dijeli u tri skupine, deset država ima posebno nisku minimalnu plaću: Bugarska 332 eura, Mađarska 442, Rumunjska 452, Latvija 500, Hrvatska 563, Estonija 579, Poljska 584, Slovačka 623 i Litva 642 eura. Srednja minimalna plaća je češća u južnim državama članicama EU-a, u Grčkoj iznosi 758 eura, Portugalu 776, Malti 785, Sloveniji 1 024, a u Španjolskoj 1 108 eura. U ostalim „državama blagostanja“ minimalne plaće su veće od 1 500 eura. Minimalna mjesečna plaća u Francuskoj iznosi 1 555 eura, Njemačkoj 1 614, Irskoj 1 724 te Luksemburgu 2 202 eura.

Godine 2021. minimalna plaća u Mađarskoj se povećala za 4 % (prije 3 godine za 8%) pa nakon povećanja iznosi 167 400 forinti bruto i 113 300 neto (oko 312 eura). Kako se za postotak povećanja minimalne plaće doznalo tek krajem siječnja Eurostat je bruto iznos od 161 000 ft utvrdio na temelju lanjskih podataka.

Kristina Goher

„MAĐARI ZAPADNE SLAVONIJE IZMEĐU DVAJU SVJETSKIH RATOVA“

„Mađari zapadne Slavonije između dvaju svjetskih ratova“ knjiga je doc. dr. sc. Denisa Njarija i Karoline Hegediš, studentice treće godine preddiplomskog studija mađarskog jezika i književnosti i povijesti.

Knjiga je objelodanjena u izdanju Demokratske zajednice Mađara Hrvatske. Riječ je o dvojezičnoj (mađarski i hrvatski jezik) objavi prethodno neobjavljenoga rukopisnog teksta na mađarskom jeziku, koji se do sada čuvao u Državnoj knjižnici Széchenyi u Budimpešti. Rukopis donosi podatke o Mađarima u raspršenim naseljima zapadne Slavonije koje je András Angeli prikupio i obradio između 1938. i 1941. godine. Kritička obrada i objava Angelijeva rukopisa, uz uvodni tekst kojim se kontekstualizira njegov nastanak u društveno-političkom svjetlu, na primjeren način u duhu suvremene historiografije nudi mogućnost uvida u koristan izvor budućim istraživačima povijesti mađarske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj, ali i hrvatske povijesti između dvaju svjetskih ratova u cjelini. Dodatna vrijednost ove knjige jest cjelovit prijevod rukopisa na hrvatski jezik, odnosno njegova dvojezična narav, koja će omogućiti ravnopravan pristup i budućim mađarskim i hrvatskim istraživačima.

(Izvor: Filozofski fakultet Osijek)

BARČ

Kako je za Hrvatski glasnik izjavila predsjednica Hrvatske samouprave Barča Jelica Csende, Hrvatska samouprava grada Barča objavila je natječaj za godišnju srednjoškolsku stipendiju. U barčanskoj gimnaziji postoji mogućnost učenja hrvatskoga kao stranog jezika. Samouprava i ove godine očekuje prijave pet-šest učenika. Radi se o godišnjoj stipendiji u iznosu od 20 000 forinti. Smatraju vrlo važnim pomagati srednjoškolce pripadnike barčanske hrvatske zajednice. Stoga na zamolbu nastavnice pomažu kupiti knjige, rječnike ili druga pomagala za učenike koji uče hrvatski jezik.

BUDIMPEŠTA

Kako doznaje Hrvatski glasnik, zamjenica državnog pravobranitelja zadužena za zaštitu prava nacionalnih manjina u Mađarskoj dr. Szalayné dr. Sándor Erzsébet 18. veljače inicirala je sastanak sa zaposlenicima Fonda MTVA zaduženim za programski sadržaj Istvánom Galambosom, generalnim direktorom programa MTVA i Kolosom Andrónijem, voditeljem uredništva za prekogranične Mađare i narodnosti u Mađarskoj. Ona je na svom društvenom profilu istaknula kako je položaj narodnosnih sadržaja na državnom javnom servisu središnja tema interesa pravobraniteljice te je bitan kontakt s korisnicima sadržaja, narodnostima u Mađarskoj, kao i onima koji proizvode narodnosne sadržaje na državnom javnom servisu, menadžerima i zaposlenicima MTVA. Stoga je i inicirala godišnji sastanak u cilju dijaloga. Razgovori su bili konstruktivni, donosi pravobraniteljica, a govorilo se o ljudskim i infrastrukturnim uvjetima proizvodnje narodnosnih sadržaja, smjernicama razvoja, mogućnostima osposobljavanja mladih te o daljnjim mogućim oblicima suradnje.

ČAVOLJ

Pokladna dekoracija

Ispred zgrade Integriranog prostora za društvene djelatnosti i usluge u Čavolju je postavljena dekoracija u povodu pokladnog razdoblja.

Ostvareni i razvojni projekti u tijeku

Prema obavijesti parlamentarnog zastupnika Róberta Zsigó, 14. siječnja upriličen je sastanak s načelnicom Čavolja Anitom Csalaom o ostvarenim razvojnim projektima i onima u tijeku. Kako je uz ostalo naglasio zastupnik Zsigó, naselje može ostvariti razvojne projekte potporom u vrijednosti više od 222 milijuna forinti. U okviru toga obnovit će se ordinacija obiteljskog liječnika, a naselje će dobiti i jednu prostoriju za unapređenje vrtičkog odgoja i mini-jaslice. osuvremenit će se i zgrada osnovne škole, a bit će mogućnosti i za obnovu nogostupa.

PEČUH

U jednom od najuglednijih mađarskih književnih časopisa „Jelenkor“ iz Pečuha (br. 10/2020) središnja tema listopadskog broja bila je „Suvremena hrvatska književnost“. Jelenkor donosi prijevode suvremenih hrvatskih književnika i književnika na mađarski jezik. Autor priloga je mađarski znanstvenik Zoltán A. Medve, a uvršteni su: Delimir Rešicki, Viktor Žmegač, Milovan Tatarin, Boro Pavlović, Miroslav Mićanović, Branko Čegec, Mirko Čurić, Nenad Rizvanović, Julijana Matanović, Bogdan Mesinger, Tea Gikić, Ivana Šojat-Kuči, Goran Rem i Anđelko Mrkonjić. Dio je to opsežnijega projekta koji će sadržavati dvojezičnu književnu antologiju, a u listopadskom broju „Jelenkora“ odabran je dio autora koji će biti zastupljen u toj antologiji. (DKH)